

Diktanalyse av Shouwmika Ramalingham, elev på Vg2

Tekstene som er analysert står på side 415 og 358.

Shouwmika

Oppgavetekst

Tekster: «Aftensalme» (1678) og «Når sjelen hentes til helvete» (1996). Tolk og sammenlign diktene. Begge tekstene formidler en dødslengsel. Hvordan kommer denne til uttrykk, og hvorfor tror du noen finner døden fascinerende? Svaret skal skrives som en artikkel. Lag overskrift selv.

Teksten blir vurdert etter i hvilken grad du

- svarer på det oppgaven spør etter
- skriver en helhetlig tekst med tredeling, rød tråd og gode emnesetninger (se side 64)
- peker på sentrale virkemidler i tekstene og knytter disse opp mot oppgavetemaeta
- forklarer hvordan virkemidlene virker på leseren (funksjon)
- underbygger tolkningen med relevante sitater
- har et variert, formelt og korrekt språk, med presis bruk av fagbegreper

Analyse av diktene «Aftensalme» og «Når sjelen hentes til helvete»

Lyrikk og poesi har i alltid vært en kortfattet måte å formidle sterke følelser og synspunkter på. Salmen «Aftensalme» av Dorothe Engelbretsdotter og sangen «Når sjelen hentes til helvete» av Dimmu Borgir er ingen unntak. «Aftensalme» sto på trykk for første gang i Engelbretsdotters første diktsamling, *Sjælens Sang-Offer* (1678), mens Dimmu Borgirs sang er hentet fra albumet *Stormblåst* fra 1996. Engelbretsdotter skrev brukslitteratur med det formål å anvende kristen tro, med undertemaer som synd, tilgivelse og Gud. Dimmu Borgir er derimot

introduksjon av tekstene, sjangrene og forfatterne

innføring i oppgavens *hva*

en Spellemannpris-vinnende¹ norsk Black Metal-gruppe som fronter satanisme og harselerer med tro. Dødslengselen er et gjennomgående tema i begge tekstene. Men hvordan kommer den til uttrykk, og hvorfor finner noen døden fascinerende?

innledende emne- setning med nøkkelord som speiler hele avsnittet: motiv og tema

Mens hovedtemaene i tekstene er relativt like, er motivene forskjellige, fordi temaene vinkles på ulike måter. I «Aftensalme» ber fortelleren Gud å ta vare på både henne og hennes kjære. Et ønske om et bedre liv er et tydelig motiv i denne salmen. Videre ber hun om å unngå Satans klør, om det å be om at et bedre liv på jorda er for mye å be om. Hovedtemaet er dødslengsel, hvor det å dø og komme til Guds rike i himmelen blir sett på som et bedre alternativ enn et forbedret liv på jorda. I «Når sjelen hentes til helvete» er det på det konkrete planet en sjel som blir fraktet til helvete. Motivet er hvordan forholdene er i helvete, og hvordan alle former for gudeskikkelser blir krenket. Hovedtemaet er også her, dødslengsel, men her fremstilles helvete som det ideelle stedet å havne etter døden, hvor mennesket er overordnet gudeskikkelser. Begge tekstene formidler med andre ord en idé, og oppfordrer leseren til å ta stilling til livet etter døden.

bruk av fag- begreper: komposisjon, lyrisk jeg, brudd osv.

Den største ulikheten mellom «Aftensalme» og «Når sjelen hentes til helvete», er komposisjonen og formen. Originalt har Engelbretsdotters salme tittelen «Aftten-Psalme», og selve tittelen på teksten forteller leseren at den har en religiøs funksjon. Salmer blir brukt i kirken for å forsterke den kristne tro gjennom sang. «Det lyriske jeg-et» i salmen er Dorothe Engelbretsdotter selv, i og med at den bygger på mange av hennes egne erfaringer med døden. Salmen sjonglerer mellom «jeg» og «du», slik at salmen får en dialogform. Diktet er tradisjonelt og har en fast form, særlig med tanke på den faste rytmen enderimene i hver strofe gir salmen. Dette er ikke tilfeldig, og grunnen til denne faste formen er at under barokkperioden kunne få personer lese eller skrive, så sang med fast rytme og melodi gjorde det enklere å lære seg salmene utenat. «Når sjelen hentes til helvete» har derimot en modernistisk form, og et moderne innhold. Dette er spesielt synlig i de to første verselinjene, hvor det er et klart brudd i forhold til mønsteret resten av sangen har. «Følg / Følg etter [...]», lyder de to første verselinjene. Dette bruddet fremhever oppfordringen Black Metal-gruppen har til lytterne. «Det lyriske jeg» er et «vi», og diktet formidler dermed en fellesskapsfølelse. Ordvalget er med på å forsterke temaet ved at «gud» og «kristi» ikke er skrevet med store forbokstaver, mens «Ondskapens hall» og

undersøkelse av virkemidler

virkemidlenes funksjon (effekt) forklares i lys av oppgavetemaet

¹ Wikipedia: «Dimmu Borgir»

«Mørkets Allmektighet» har store forbokstaver. Den uventede forskjellen i store og små bokstaver forsterker dermed diktets nedvurdering av himmelen, og oppvurdering av helvetet.

Begge tekstene inneholder mange språklige virkemidler som har som funksjon å uttrykke døden og døds lengselen. De aller fleste språklige bildene finnes i «Aftensalme», hvor det finnes metaforer i nesten alle strofer. «Timeglasset renner ut» i strofe tre og «Jeg har med min vandringsstav» i strofe seks er kun to av mange metaforer som symboliserer at livet nærmer seg slutten. Kontrastene liv og død kommer fram i nesten alle strofene, og blir gjerne framstilt ved hjelp av metaforer om livet i den øverste verselinjen, og en metafor om døden i andre verselinje. Dette er spesielt synlig i strofe to: «Solen har oss alt forlatt./ Nær oss er den mørke natt.», som inneholder de overveldende kontrastene «solen» og «mørke natt». Salmens funksjon er å forsterke den kristne tro, og akkurat derfor er «[...] Adams barn [...]» fra strofe åtte en allusjon fra Bibelen. Besjelingen «Døden oss i hælen går [...]» i strofe fire indikerer et av barokkens største temaer, nemlig livets forgjengelighet. Selv om disse virkemidlene kanskje later til å uttrykke dødsangst, endrer dette seg raskt etter strofe ti. Engelbretsdotter henvender seg da direkte til leseren før hun så henvender seg til Gud, og ber om at hun og hennes kjære får oppleve fred og lykke i himmelen. I strofe tjuen: «Verden og dens ting forgår. / Jeg til herlighet oppstår!» og strofe tjueto: «Gud skal ved basuners lyd / kalle meg til evig fryd!», er døden overdrevent positivt skildret, i tillegg til at fortellerens følelser tar overhånd. «Gud skal ved basuners lyd [...]» er i tillegg et symbol på musikk og feiring, som igjen gjenspeiler denne enorme lykkefølelsen hun mener hun vil oppnå i himmelen.

I Dimmu Borgirs sang er det ikke like mange språklige virkemidler, men det har mye å gjøre med at sangen kun er på tre strofer, sammenlignet med «Aftensalme»s tjueto strofer. Likevel har Black Metal-gruppen brukt kreative, men subjektive metaforer for å skildre helvete. «[...] Ondskapens hall [...]» og «[...] Mørkets Allmektighet [...]» i første strofe er begge metaforer for helvete, men her skildres det som et mektig og nærmest flott sted. Den allmenne oppfatningen av helvete er dystre og forbundet med skam, og derfor har de en provoserende virkning. Den andre strofen starter med verselinjen «På kristi flek vi spytter! [...]» som er en direkte krenkende uttalelse om det hellige. Mennesket og Gud er også her motsetninger, liksom i barokken, men her er mennesket overlegent og har makten. «Et symbol på godhetens bortgang! / Et skuespill der endes!» sender ut et signal om at godhet er falsk, og at det å tro

sitatbruken knyttes til oppgavetemaet (døden/døds lengsel)

allusjoner påpekes

sentrale begreper («himmel» og «helvete») tolkes

på Gud kun er et skuespill hvor du narrer deg selv. Helvete blir derfor sett på som stedet hvor man virkelig kan være seg selv, og det fryktelige i helvete blir den nye godheten. Mens Engelbretsdotter ber om å få unngå Satan og helvete, mener Dimmu Borgir at helvete er den nye himmelen.

tekstene sammenholdes med perioden det ble skrevet i

forfatteren trekkes inn fordi det er relevant for tolkningen

Døds lengselen og døden er temaer som er felles for begge tekstene, men de blir vinklet på ulike måter, og det gir tekstene forskjellig undertone. Dette kan henge sammen med tekstforfatterens egne liv og den litterære epoken tekstene ble skrevet i. De to siste strofene i «Aftensalme» skildrer døds lengselen sterkt, som nevnt ovenfor. Døden er tydelig det ideelle valget for å oppnå et fullkomment liv uten nød og uro, og fortelleren har tydelig opplevd så mye vondt at hun er villig til å dø for å oppleve noe godt igjen. Dette gjenspeiler Engelbretsdotters personlige liv, og er også med på å forsterke teorien om at «det lyriske jeg» i denne salmen er salmedikteren selv. Hun mistet nemlig syv av sine ni barn, og til slutt sin ektemann. Hun har dermed måttet gjennomgå flere sørgeperioder, og har opplevd å få «solen» i sitt liv frarøvet av døden flere ganger. Engelbretsdotter har opplevd menneskelivets og det verdsliges forgjengelighet så mange ganger at hun oppfordrer leseren til å sette sin lit til Gud, og håpe på at livet uten sorg og nød vil oppnås i himmelen. Det er imidlertid ikke slik at kun salmedikteren opplevde disse grufulle hendelsene. Sult, nød og krig var utbredt under barokken, og dermed var dette å søke trøst og støtte hos Gud noe publikum kunne relatere seg til. Denne salmen, som tematiserer døds lengsel, reflekterer altså troens sentrale rolle og samlende funksjon i datidens samfunn. Strofe syv og åtte tematiserer dette med å øve bot. Det var en utbredt tanke på 1600-tallet at alle som opplevde krig, sult eller nød, opplevde denne ulykken fordi de ble straffet av Gud for tidligere ugjer-ninger. Dette viser dermed til at mennesket alltid er syndig og alltid vil ha noe å angre over. Her har tekstene en slående likhet, for i «Når sjelen hentes til helvete» fremmes det også et syn om at mennesket synder hele tiden. Utfallet er likevel forskjellig, hvor Dimmu Borgir tyr til helvete og Engelbretsdotter øver bot. Dimmu Borgir har i tillegg hentet mye inspirasjon fra klassisk musikk fra barokken, og har dermed mye av det overdrevne og svulstige ved seg. Barokken og samtidslyrikken har dermed fellestrekk som kontraster, overdrivelser og språklig eksperimentering.

diskusjon av opp-gavespørsmålet «hvorfors tror du noen finner døden fascinerende?»

«Aftensalme» og «Når sjelen hentes til helvete» viser begge døden som noe fascinerende. De viser begge hvordan døden kan vinkles på ulike måter og hvordan vinklingene avviker fra allmenne forståelser av dødsbegrepet. Dimmu Borgir viser dette spesielt godt ved å omgjøre det mørke helvetet til en praktfull

himmel, og endrer betydningen av hva som er profant og hellig. Ingen vet hva som skjer etter døden, og det å berette om sine egne tolkninger om hvordan livet er etter døden gjennom sang og dikt har alltid eksistert og vil alltid eksistere.

konklusjon med oppsummering av funnene

Til tross for ulike motiv og vidt forskjellige litterære epoker, har salmen «Aftensalme» og sangen «Når sjelen hentes til helvete» et klart hovedtema felles, nemlig døds lengsel og døden. Den siste fasen av livet blir i begge tekstene skildret som en portal til en bedre hverdag og et bedre liv. Definisjonen på et godt liv er det som fører til at tekstene vinkles på ulike måter. Døds lengsel og døden er skummelt og vemodig for de fleste, men både «Aftensalme» og «Når sjelen hentes til helvete» prøver å friste leseren med et bedre liv etter døden.

sluttpoeng som avrundning

Kildeliste

Dimmu Borgir (1996). «Når sjelen hentes til helvete». [sang] Fra: *Stormblåst* [album].

Engelbretsdotter, Dorothe (1678). «Aftensalme» [salme]. I: *Sjælens Sang-Offer* [salmebok].

Jansson, B.K. mfl. (2007). *Tema VG2* [Lærebok i norsk]. Samlaget. [ss. 147, 152 og 153]

Langvik-Johannessen, Kåre. «Barokk – litteratur» [leksikonartikkel]. I: *Store norske leksikon*. www.snl.no/barokk/litteratur [Lest: 19.11.13]

«Dimmu Borgir». Wikipedia. www.no.wikipedia.org/wiki/Dimmu_Borgir [Lest: 20.11.13]

«Sjælens sang-offer». NDLA. [lærebokartikkel]. www.ndla.no/nb/node/46262?fag=27 [Lest: 19.11.13]

«Stormblåst». Wikipedia-brukere. www.no.wikipedia.org/wiki/Stormblåst [Lest: 20.11.13]

Til diskusjon

- 1 Dekker besvarelsen hele oppgaven?
- 2 Se på oppbygningen av analysen. Har den en tydelig, rød tråd?
- 3 Er avsnittene logisk bygd opp, med bare ett tema i hvert avsnitt?
- 4 Rommer nøkkelordet i hver emnesetning hele avsnittet? Gir emnesetningene til sammen en god oversikt over analysedelen?
- 5 Undersøkes novellens tema og virkemidler godt? Forklares effekten av virkemidlene?
- 6 Brukes sitater korrekt og i tilstrekkelig grad? Underbygger de tolkningen?
- 7 Flyter språket godt? Er det nøytralt og korrekt?
- 8 Vurder kildehenvisninger og kildeliste. Er de korrekt satt opp og brukt?
- 9 Er det noe ved besvarelsen som kunne ha vært bedre?

@ En fullstendig tilbakemelding på diktanalysen finner du på *Interteksts* nettsider.